

BİYOETİK AÇIDAN İNSAN DOĞASI

Yazar
Emine GÖÇER

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayım ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığının bandrolü ile satılmaktadır.

Bu kitapta yer alan fikirler ve düşünceler yazara ait olup, hiçbir kurum veya kuruluşun görüşünü yansıtmamaktadır. Bu kitap, "Biyoetik Açından İnsan Doğası" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

ISBN

978-625-375-815-8

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Biyoetik Açından İnsan Doğası

Yayıncı Sertifika No

47518

Editör

Recep KILIÇ

ORCID iD: 0000-0002-7260-9451

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Yazar

Emine GÖÇER

ORCID iD: 0000-0003-3611-6489

Bisac Code

EDU040000

DOI

10.37609/akya.3945

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Kütüphane Kimlik Kartı

Göçer, Emine.

Biyoetik Açından İnsan Doğası / Emine Göçer; ed. Recep Kılıç.

Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.

73 s. ; 135x210 mm.

Kaynakça var.

ISBN 9786253758158

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Uygulamalı ahlak felsefesi sahasında yer alan biyoetik, modern hayata ilişkin dikkate değer tartışmalarla karşımıza çıkmaktadır. Son dönemde bilimin hızlı bir şekilde ilerlemesiyle birlikte insan doğası üzerinde tıp, genetik ve sağlık alanında yapılan araştırma ve uygulamaların sayısı artmıştır. Bu gelişmeler, insanın doğasına ilişkin kabul edilmiş birçok anlayışın gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır. Özellikle genetik uygulamalar sayesinde, daha önce değişmez olarak düşünülen birtakım önyargılar ve inançlar sorgulanmaya başlamıştır.

Bu önyargılar arasında; cinsel ilişki olmaksızın çocuk sahibi olabilme, tek cinsiyetle çocuk sahibi olabilme, çocuğun cinsiyetinin ebeveynin isteğine göre belirlenebilmesi, anne babanın isteğine uygun genetik donanıma sahip çocuk sahibi olabilme, embriyonun dondurulması sayesinde ileri yaşlardaki ebeveynlerin çocuk sahibi olabilmesi ve taşıyıcı annelik gibi uygulamalar sıralanabilir. Tüm bu gelişmeler, insan doğasına yönelik bakış açılarının derinden etkilenmesine yol açmıştır.

Söz konusu uygulamalar, uygulayıcıların niyetlerine ve elde edilen sonuçlara göre hem olumlu hem de olumsuz açılardan çeşitli değerlendirilmelere tabi tutulmuştur. Olumlu yönleriyle bakıldığında; bu araştırma ve uygulamaların tedavisi olmayan hastalıklara çare bulma, sağlıklı nesiller yetiştirme gibi iyi niyetlerle gerçekleştirildiği ve birçok hastalığın tedavisinde önemli fonksiyonlara sahip olduğu belirtilmektedir. Bu çerçevede, bilimsel gelişmelerin insan hayatı üzerindeki olumlu etkileri ön plana çıkarılmaktadır.

Bununla birlikte, genetik uygulamalar olumsuz açıdan değerlendirildiğinde, insanlığı geri dönüşü olmayan bir yola sürükleyebileceği yönünde endişeler de dile getirilmektedir. Bu kapsamda biyoetik alanda en önemli itirazlardan biri, insan üzerinde yapılan genetik araştırma ve uygulamaların, gelişen teknolojinin de etkisiyle insanın nesneleştirilmesine ve insan neslinin yozlaşmasına sebep olabileceğidir. Bu tür kay-

gılar, biyoetik tartışmaların merkezinde yer almakta ve insan doğasının korunmasına yönelik etik soruları gündeme getirmektedir.

İnsan doğasını felsefi ve biyoetik açıdan ele alacak olan bu çalışma, giriş, iki bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Giriş kısmında biyoetik ve insan doğası gibi temel kavramlar açıklanacaktır. Birinci bölümde, insan doğası kavramı felsefi ve biyoetik açıdan kavramsal olarak analiz edilecektir. İkinci bölümde ise yardımcı üreme yöntemleri ve genetik uygulamalar çerçevesinde ortaya çıkan ahlaki tartışmalara yer verilecektir. Sonuç kısmında ise insan genetiğine müdahale, insanın seçilmişliği, dokunulmazlığı ve saygınlığı ile geleneksel insan ilişkileri üzerinde yeniden düşünme ve değerlendirme yapılmasının gerekliliği vurgulanacaktır.

Çalışmama katkılarından ötürü düşünceleriyle yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Recep Kılıç'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
TEMEL KAVRAMLAR	1
A. Biyoetik	1
B. İnsan Doğası.....	5
BÖLÜM 1	
FELSEFİ VE BİYOTİK AÇIDAN İNSAN DOĞASI.....	9
1.1. FELSEFİ AÇIDAN İNSAN DOĞASI.....	11
1.1.1. Platon	11
1.1.2. Aristoteles.....	12
1.1.3. Decartes	16
1.1.4. Hume	17
1.2. BİYOTİK AÇIDAN İNSAN DOĞASI.....	20
1.2.1. Doğal Süreçlerin Korunmasının Gerekçeleri.....	27
1.2.2. Doğal Süreçlerin Korunmasına Yönelik Eleştiriler	31
BÖLÜM 2	
İNSAN HAYATININ BAŞLANGICINA DAİR	
AHLAKİ TARTIŞMALAR	41
2.1. YARDIMCI ÜREME TEKNİKLERİ VE GENETİK	
MÜDAHALELERDE ORTAYA ÇIKAN AHLAKİ SORUNLAR	42
2.1.1. Taşıyıcı Annelik	44
2.1.2. Genetik Test.....	45
2.1.2.1. Nesebin Yozlaşması	47
2.1.2.2. Cinsiyet Seçimi	49
2.1.2.3. Genetik Mühendisliği	52
2.1.3. Artık Embryonlar	53
2.2. EMBRİYONUN STATÜSÜ ÜZERİNE AHLAKİ TARTIŞMALAR.....	55
SONUÇ.....	63
KAYNAKLAR	66

KAYNAKLAR

- “İnsan Genetik Verileri Uluslararası Bildirgesi”, UNESCO Milli Komisyonu Biyoetik İhtisas Komitesi, 2005, Erişim Tarihi 14.12.2025, https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Sektor/Sosyal_ve_Beseri_B/insan_genetik_verileri.pdf
- Ackrill, J.L., *A New Aristotle Reader*, New Jersey: Princeton University Press, 1987.
- Akman, Begüm ve Tuncer, Taner, *Yaşamın Şifresi: İnsan Genom Projesi*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2009.
- Aristoteles, *Fizik*, çev. Saffet Babür, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.
- Aristoteles, *Nikhomakhos’a Etik*, Ankara: Bilgesu Yayınevi, 2009.
- Aristoteles, *Politika*, çev. Mete Tunçay, İstanbul: Remzi Kitapevi, 2010.
- Bayertz, Kurt, “Human Nature: How Normative Might It Be?”, *Journal of Medicine and Philosophy*, 28:2, 2003, 131-150.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Aristo Metafiziği ile Gazzali Metafiziğinin Karşılaştırılması* İstanbul: M.E.B., 1993.
- Brown, Mark T., “The Potential Of The Human Embryo”, *Journal of The Medicine and Philosophy*, 32:6, 2007, 585-618.
- Buchanan, Allen, “Human Nature and Enhancement”, *Bioethics*, ed. Ruth Chadwick ve Udo Schuklenk, Oxford: Blackwell Publishing Ltd., 2009, 141-150.
- Callahan, Daniel, “Bioethics”, *Encyclopedia of Bioethics*, ed. Stephen G. Post, vol. 1, New York: Macmillan Library Reference 1995, 278-287.
- Cevizci, Ahmet, *Etiğe Giriş*, İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2008.
- Cevizci, Ahmet, *Felsefe Tarihi*, İstanbul: Say Yayınları, 2009.
- Çobanoğlu, Nesrin, *Kuramsal ve Uygulamalı Tıp Etiği*, Ankara: Eflatun Yayınları, 2009.
- Descartes, René, *Felsefenin İlkeleri*, çev. Mesut Akın, İstanbul: Say Yayınları, 2007.
- Descartes, René, *Meditasyonlar*, çev. İsmet Birkan, Ankara: Bilgesu Yayınları, 2007.
- Descartes, René, *Metot Üzerine Konuşma*, çev. Sahir Sel, İstanbul: Sosyal Yayınları, 1994.
- Edgar, Andrew, “Doğa”, *Felsefe Ansiklopedisi*, ed. Ahmet Cevizci, C.4, İstanbul: Babil Yayınları, 2006, 611-613.
- Erkan, Volkan, “Kök Hücre Araştırmaları ve Etik”, *Felsefe Ekibi Dergisi*, 5, 2006, 1-24.
- Fukuyama, Francis, *İnsan Ötesi Geleceğimiz*, çev. Çiğdem Aksoy Fromm, Ankara: ODTÜ Yayınları, 2003.
- Green, Ronald, “Determining Moral Status”, *The American Journal of Bioethics*, 2:1, 2002, 20-30.
- Güçlü, Abdülbaki, “Doğa Felsefesi”, *Felsefe Ansiklopedisi*, ed. Ahmet Cevizci, C.4, Babil Yayınları, 2006, s.615-622.

- Habermas, Jürgen, *İnsan Doğasının Geleceği*, çev. Kaan Ökten, İstanbul: Everest Yayınları, 2003.
- Habermas, Jürgen, *İnsan Doğasının Geleceği*, İstanbul: Everest Yayınları, 2003.
- Hansen, Bart ve Schotsmans, Paul, "Stem Cell Research: A Theological Interpretation", *Genetics, Theology And Ethics*, ed. Lisa Sowle Cahill, New York: The Crossroad Publishing Company, 2005, 17-55.
- Harris, John, *Bioethics*, New York: Oxford University Press, 2001.
- Heyd, David, "Human Nature: An Oxymoron?", *Journal of Medicine and Philosophy*, 28:2, 2003, 151-169.
- Hume, David, *İnsan Doğası Üzerine Bir Deneme*, çev. Ergün Baylan, Ankara: Bilgesu Yayınevi, 2009.
- Huxley, Aldous, *Cesur Yeni Dünya*, çev. Ümit Tosun, İstanbul: İthaki Yayınları, 1999.
- Jotterand, Fabrice, "Beyond Therapy and Enhancement: The Alternation Of Human Nature", *Nanoethics*, Springer, 2:1, 2008. 15-23.
- Kılıç, Yavuz, "İnsan Doğası Kavramı Üzerine Bir Çalışma", Hacettepe Üniversitesi, Basılmamış Doktora Tezi 2004.
- Lecourt, Dominique, *İnsan Post İnsan*, çev. Hande Turan Abadan, Ankara: Epos Yayınları, 2005.
- Vaughn, Lewis, *Bioethics*, London: Oxford University Press, 2010.
- Lewontin, Richard, *Üçlü Sarmal: Gen, Organizma ve Çevre*, çev. Ergi Deniz Özsoy, Ankara: Tübitak Yayınları, 2007.
- Lysaught, M. Therese, "Human Nature", ed. Stephen G. Post, *Encyclopedia of Bioethics*, Vol. 2, New York: Macmillan Library Reference, 1995, 1209-1221.
- Mcconnell, Terrance, "Genetic Enhancement, Human Nature and Rights", *Journal of Medicine and Philosophy*, 35:4, 2010, 415-428.
- Mengüşoğlu, Takiyettin, *Felsefeye Giriş*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 2006.
- Nuttall, Jon, *Ahlak Üzerine Tartışmalar*, çev. Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1997.
- Pence, Gregory E., *Classic Cases In Medical Ethics*, New York: McGraw Hill Companies, 2008.
- Platon, *Phaidon*, çev. Hamdi Ragıp Atademir ve Kemal Yetkin, İstanbul: Sosyal Yayınlar, 2001.
- Sachedina, Abdulaziz, *Islamic Biomedical Ethics*, London: Oxford University Press, 2009.
- Sagoff, Mark, "Nature and Human Nature", ed. Harold W. Baillie, *Is Human Nature Obsolete*, London: The Mit Press, 2005, 67-98.
- Scheler, Max, *İnsanın Kosmostaki Yeri*, çev. Harun Tepe, Ankara: Ayraç Yayınları, 1998.
- Siep, Ludwig, "The Value of Natural Contingency", *The Contingent Nature of Life*, ed. Marcus Düwell, New York: Springer, 2008, 7-15.
- Tazebay, Uygur, "Genetik Araştırmalar ve Etik", *Avrasya Dosyası*, 8:3, 2002, 51-61.